

LES MOSTRES INTERNACIONALS D'IMPROVISADORS

Per bon camí

Felip Munar¹

L'Associació Cultural Canonge de Santa Cirga (Manacor, 1998) agafa el nom de la possessió on va néixer i créixer mossèn Antoni Maria Alcover, l'autor de la recopilació de les *Rondalles Mallorquines* (24 volums), iniciador del *Diccionari Català-Valencià-Balear*, president i impulsor del Primer Congrés Internacional de la Llengua Catalana (1906), entre moltes altres actuacions per al redreçament i reconeixement de la llengua i de la cultura catalana.

Aquesta associació té com a objectius divulgar i reconèixer costums, tradicions i fets que conformen el tarannà dels mallorquins en particular i dels illencs en general, objectius que conflueixen amb els que segueixen altres associacions del Principat i del País Valencià. Un dels vessants que més ha treballat aquesta associació és el del cant improvisat, el dels glosats de picat.

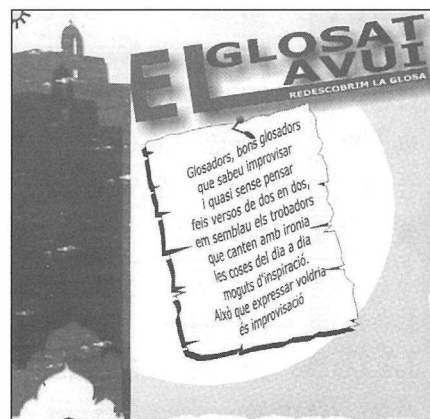
D'ençà del segle XVIII hi ha hagut una gran quantitat de glosadors a Mallorca que han duit a terme combats de picat, topades, és a dir, controvèrsies improvisades, cantades amb ritme i rima (dues rimes, sense cap vers lliure, amb versos heptasil·làbics),² sobre qualsevol tema. En una iniciativa de confeccionar un diccionari de glosadors mallorquins, en tenim uns cinc-cents amb aquestes característiques. Però als darrers trenta anys del segle XX no va sortir cap glosador nou: eren els mateixos que havien començat els anys seixanta; s'havien perdut dues generacions de glosadors. Les causes podrien ser molt diverses, però n'apuntam unes quantes:

- Pèrdua del context en el qual es començava a fornir un glosador, generalment en un ambient rural.
- Fossilització de les actuacions dels combats, que no permetia treure'ls de l'espai inicial.
- Pèrdua de la transmissió oral entre generacions: es tracta d'un bagatge lingüístic, històric, sociològic, cultural que no té espai en l'àmbit primer i fonamental.
- La moda ha fet que els joves se'n decantassin, com si «no estàs bé» sortir a glosar.
- La manca de capacitat dels mateixos glosadors per tal d'engrescar altres persones a apropar-s'hi; les idees que «això és un do de Déu» o «glosador s'hi ha de néixer» no han animat gaire.

El panorama era desolador: vàiem com a la resta de la Península —*berzolaris, troveros, versadores*— i també a la resta de cultures on havia existit

aquesta tradició reprenien l'embranchida i les noves generacions agafaven el relleu amb normalitat. En certs grups reduïts, i generalment marginals, hi havia un cert enlluernament envers el *hip-hop* o el *rap*, evidentment sense cap tipus de lligam a la llengua i a la cultura illenques; hi havia el perill de passar d'unes formes d'improvisar tradicionals, que no havien evolucionat gaire els darrers quaranta anys, a la darrera moda importada dels Estats Units, amb totes les conseqüències que això suposava i, certament, no totes elles positives (segurament, l'evolució «normal» és cap aquest caire, però no convé cremar espais ni etapes).

Les gloses, les corrandes, les cançons, els trovos, les dècimes, etc., tenen unes regles internes que s'han de conèixer i unes normes implícites a l'hora d'ésser improvisades. Molts de glosadors de les

Miquel Ametller,
glosador menorquí.

Illes ho han après a través de la tradició oral, que no sabrien ben bé explicar, però que tothom respecta i valora. Per això és tan positiu «mostrar» com s'ho han fet en altres llocs amb altres llengües i altres cultures. Als nostres països ens trobam en una situació que no hem de deixar tombar cap a la ruptura amb el lligam que encara queda viu: si rompem la baula, llavors perillam cremar etapes, com hem assenyalat, que mai ja no recuperarem. És bo conèixer com s'ho han fet en altres bandes, no per imitar-ne el contingut global, sinó els procediments i les actituds, tot emmarcat en la nostra realitat. I això és el que hem fet a Mallorca des de fa sis anys: unes mostres on han passat tots els glosadors i cantadors de les Illes, els corrandistes del Principat i els cantadors d'albaes del País Valencià, els *troveros* de Múrcia, els *versadores* de Canàries i Cuba, els *bertzolaris* bascos, els improvisadors de la Toscana (Itàlia) i els de Madeira (Portugal), els improvisadors de Croàcia i els de Las Alpujarras. Aquest any, els dies 10, 11 i 12 de març, han participat a la VII Mostra Internacional, els improvisadors de Portugal (Penín-

sula), de Cuba i de Canàries, amb la particularitat que comptarem amb la presència de qui és considerat com el millor improvisador del món, Alexis Díaz-Pimienta.

Al llarg dels quatre darrers anys hem organitzat tallers de tècniques de glosat a les escoles i als centres de professorat de Mallorca, ja que podem treballar tant els continguts procedimentals com els actitudinals o els conceptuals a través de les gloses; el programa Tècniques de Glosat de «Viu la Cultura» de la Direcció General de Cultura té una acceptació excel·lent als centres educatius i, a més, continuïtat. L'Associació Cultural Canononge de Santa Cirga, amb el suport de la Conselleria d'Educació i Cultura i de l'Ajuntament de Manacor, ha editat dos CD, únics a tot l'Estat espanyol, en què es poden sentir les improvisacions de *bertzolaris*, *troveros*, corrandistes, cantadors d'albaes, *versadores*, glosadors i cantadors. S'ha editat un vídeo amb entrevistes als glosadors, que expliquen com varen començar, acompanyat de mostres d'improvisadors, i a través de la Conselleria d'Educació i Cultura s'ha repartit

als centres educatius. I això és ensenyar: la rapidesa de reflexos, l'habilitat de triar uns mots o uns altres, la memorització, l'agilitat mental, es pot treballar; llavors, evidentment, uns tindran més aptituds que uns altres a l'hora d'improvisar oralment, exactament igual que un que estudia música i composició. Hem vist com s'ho feien i com s'ho han fet perquè la improvisació cantada, el combat oral, agafi força; ara estam ensenyant-ne les tècniques d'aquí. Però també educam a través de les gloses. Educar és assolir uns objectius de sabers acadèmics i científics, però també d'arrelament al lloc on som, de comprensió i estima envers les persones que conformen la nostra col·lectivitat i la nostra història; educam en el sentit que aprenem el valor i el sentit de les paraules més enllà del que denoten. Les persones que tenen un gran saber científic, però els manca aquesta segona part que hem esmentat, no són ben bé ciutadans compromesos amb els objectius que comporta l'educació.

Però també s'ha aconseguit un fet impensable fa només sis anys: hem fet realitat la necessària coneixença entre les nostres illes; és curiós, però la gent desconeixia completament la improvisació de Formentera, de Menorca o d'Eivissa. Doncs bé, d'ençà de les Mostres a Manacor, també se n'han celebrades a Eivissa i Formentera i a Menorca; hem sortit a fora –Principat, Canàries, Cuba, Euskadi, Itàlia– i els glosadors han vist com era de digne allò que feien, com eren ben valorats. Només si som capaços de rompre barreres, d' aclarir maliances, d'entendre que formam un sol poble, que entenem allò que ens envolta a partir d'uns eixos consemblants i, sobretot, des d'una realitat lingüística i cultural germana, podrem albirar horitzons sense fronteres.

Hem finalitzat amb èxit el I Taller de Tècniques d'Improvisació, organitzat per la nostra associació amb el patrocini del Consell de

Mallorca: han sorgit vuit nous glosadors capaços de sortir en un combat. Aquest any també drem a terme el segon taller amb la finalitat que vagin sorgint «amadors» de la glosa i que puguin sortir a glosar en qualsevol escenari.

Al llarg de la mostra sortirà a la llum el llibre *Formes d'expressió oral. Notes per a l'estudi de la poesia oral improvisada*,³ on una trentena d'especialistes d'arreu del món exposen les seves propostes sobre aquest art.

Amb la idea de conèixer les nostres realitats a partir d'uns eixos comuns, s'ha creat l'associació europea AREPO (Associazione Repentisti Estemporanei Paneur-Opei), que aglutina associacions d'improvisadors de sis illes europees: Malta, Sardenya, Còrsega, Balears –Associació Cultural Canononge de Santa Cirga–, Canàries i Madeira. El coordinador del projecte és el professor Mario Scar-

necchia. L'objectiu és aconseguir que la improvisació oral cantada sigui reconeguda patrimoni de la humanitat per la Unió Europea i que –sobretot en les illes, doblement isolades– s'organitzin mostres i intercanvis.

I, finalment, la passió per aquest art és un component ineludible en tot el procés, passió que es demostra quan ens agrada superar-nos, cercar el mot adequat en el moment oportú. S'ha de viure un combat entre glosadors per sentir aquesta passió; pot ser que et rellisqui per damunt la pell i no t'entri fins al cor i la ment, però per poca curiositat que hom senti, romandrà embadalit i embaucat per sempre més. Vet aquí la gran esperança d'aquest art.

Els glosadors, els bons glosadors, agafen al peu de la lletra els dos darrers versos del nostre poeta Miquel A. Riera:

Per sobreviure-ho tot, ara
[oferesc la vida
per un vers esclarit que em
[sobrevisqui a mi.

Notes

1. Professor de Cultura Popular a la Universitat de les Illes Balears, coordinador de les Mostres Internacionals d'Improvisadors de Manacor (Mallorca) i vocal d'AREPO.

2. Vegeu MUNAR I MUNAR, Felip. *Manual del bon glosador*. Documenta Balear, 2001.

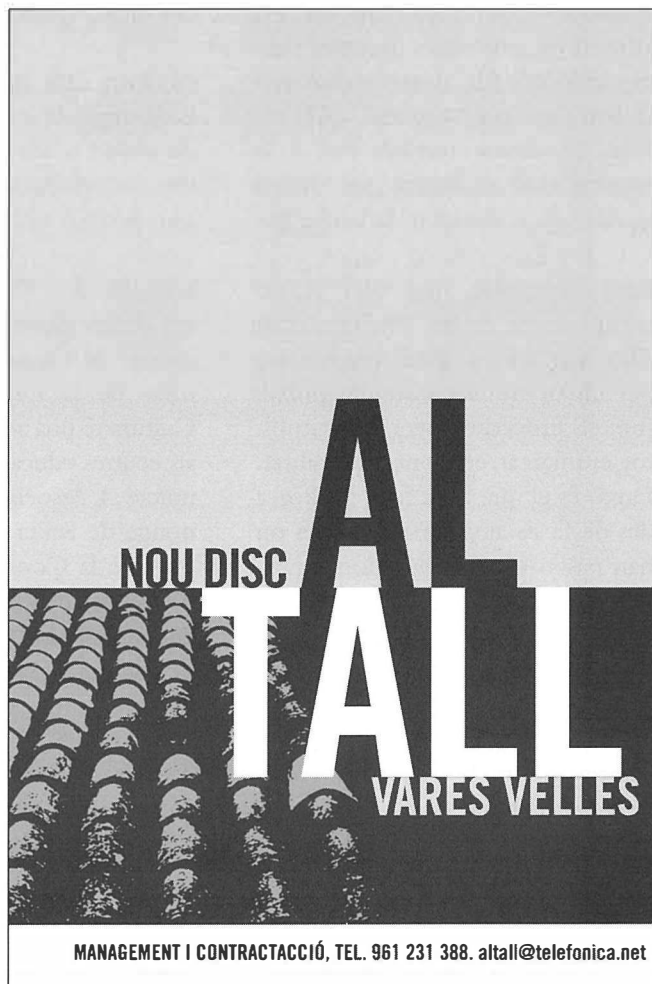
3. Ja al carrer en moment de publicar l'article (Manacor: 2005) [N. del E.].

**Serveis
integrals
d'assegurances**

per a l'economia
social i solidària

Tamarit, 119 - escala B entresòl 2a
08015 Barcelona
Tel. 93 423 46 02 - Fax 93 424 99 14
arccoop@arccoop.coop
www.arccoop.coop

NOU DISC
TALL
VARES VELLES

MANAGEMENT I CONTRACTACCIÓ, TEL. 961 231 388. altall@telefonica.net